

UMĚNÍ SPOLEHLIVÉHO UPEVNĚNÍ DOSAŽENÉHO ÚSPĚCHU

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek armádního generála I. A. Gerasimova, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 1/87.

Historie vojenského umění přesvědčivě dokazuje, že žádné vítězství nemůže být konečným bez upevnění jeho výsledků. Zkušenosti získané Sovětskou armádou v letech minulé války v otázkách upevňování dosaženého úspěchu v útočných operacích vyžadují hluboké studium a správné chápání, další tvůrčí rozvíjení a využití v soudobých podmínkách z hlediska nových, mohutných prostředků ozbrojeného zápasu.

Pod pojmem upevnění úspěchu chápeme komplex opatření, jejichž cílem je udržování pohotovosti vojsk k protiopatření na pokusy nepřítele zastavit jejich útok (rozvíjet protiúder, protizteč), donutit je opustit obsazené prostory (čáry) nebo zabránit uskutečnit jimi výhodný manévry.

Základní teoretické zásady o této problematice byly rozpracovány již před válkou. Tehdy byly zdůrazňovány takové principy jako upevnění obsazeného území, včasné narůstání úsilí, uskutečnění dalších operací. Počítalo se s tím, že v budoucí válce není možné zvítězit jedním úderem.

Avšak problémy vedení bojové činnosti v počátečním období války, období plánování strategické obrany, správného hodnocení poměru sil a stanovení odpovídajících způsobů upevnění dosaženého úspěchu nebyly před válkou plně rozpracovány. Tomuto umění bylo nutné učit se až v průběhu Velké vlastenecké války. Po prvních velkých neúspěších sovětské velení dokázalo koncem roku 1941 a začátkem roku 1942 zastavit německá fašistická vojska na celé sovětsko-německé frontě a vést řadu úspěšných operací (u Moskvy, Rostova, Tichvina). Avšak upevnit tento úspěch v létě roku 1942 sovětská vojska nedokázala.

Nesprávně byly zhodnoceny záměry a možnosti nepřítele. V důsledku toho zvolené způsoby upevnění úspěchu – jednotlivé útočné operace – neodpovídaly vzniklé situaci. Nebyla věnována dostatečná pozornost vytvoření hluboké a spolehlivé strategické obrany. To bylo jednou z příčin neúspěšného zakončení charkovského sražení v květnu roku 1942. Velení Jihozápadního a Jižního frontu nepřijala potřebná opatření k zabezpečení boku úderného uskupení, které působilo na barvenkovském výběžku, i když hrozilo nebezpečí úderu nepří-

tele do boku a týlu Jihozápadního frontu. Nebyly včas zasazeny do sražení rychlé svazky k rozvíjení útoku a dokončení obklíčení německých vojsk v prostoru Charkova.

Německé fašistické velení využilo pasivity Brjanského a Jižního frontu, rychle přesunulo značné síly z tohoto směru do pásma útoku Jihozápadního frontu a úderem do boku rozdělilo uskupení sovětských vojsk v prostoru Barvenskovo. 9. armáda, která působila na široké frontě, nebyla schopna odrazit hromadný nepřátelský úder a úspěšně zahájená útočná operace Jihozápadního frontu skončila neúspěchem, což značně oslabilo jižní křídlo sovětsko-německé fronty.

Postup vojsk bez upevnění úspěchu mělo těžké následky také v průběhu útočné operace Sovětské armády na charkovském směru v únoru – březnu roku 1943. Analýza bojové činnosti té doby potvrzuje, že dlouhotrvajícími a úpornými boji a sraženími byly útočné možnosti sovětských vojsk v podstatě vyčerpány. Nepřítel vyvedením vojsk zpod úderu a přísunutím záloh z hloubky doplnil uskupení, čímž změnil poměr sil ve svůj prospěch. Soustředění a přeskupení německých tankových svazků hodnotil štáb Jihozápadního frontu jako snahu nepřítele bránit tankovými sbory odchod hlavních sil za Dněpr. Proto sovětské velení, bez ohledu na nepříznivý stav vojsk, rozhodlo pokračovat v útoku. Chybné zhodnocení operačně strategické situace a jako jeho důsledek nepřijetí opatření k upevnění úspěchu mělo za následek odchod vojsk Voroněžského a Jihozápadního frontu do hloubky 100–150 km.

V průběhu války sovětské vrchní velení vytrvale si osvojovalo umění spolehlivého upevnění úspěchu v operacích a učilo tomuto umění velitele frontů a armád. Po analýze neúspěchů v počátečním období války. Hlavní velení **rozpracovalo a vydalo vojskům pokyny, které obsahovaly nejdůležitější způsoby upevnění úspěchu v závislosti na konkrétní situaci.** V podmínkách let 1942–1943 patřily k nejdůležitějším přechod do úporné obrany na dosažené čáře a **bočích úderných uskupení.**

Včasné upevnění úspěchu spolehlivou obranou dosažených čar bylo nejdůležitější podmínkou splnění cílů i v dalších obdobích, zvláště v operacích k obklíčení.

Nicméně upevnění úspěchu nepředpokládalo vždy střídání útoku činností obranného charakteru. Již v průběhu protiútoku u Moskvý vojska Západního frontu s plným vypětím sil pronásledovala nepřítele ve dne i v noci. Vytvořila na hlavních směrech silná uskupení k rozvíjení počátečního úspěchu a zmaření pokusů nepřítele přejít do obrany na výhodných čarách.

Důležitou formou upevnění úspěchu na operačním stupni bylo v řadě případů vedení nových operací.

Přesvědčivým důkazem toho, že nejlepším způsobem upevnění úspěchu je jeho rychlé rozvíjení bez zastávky, byly útočné operace Sovětské armády v letech 1944–1945. Rozšíření bojových prostředků a zdokonalení jejich takticko-technických parametrů, rostoucí úroveň operačně strategického myšlení velitelů projevily se v pružnosti a smělosti při volbě forem a způsobů strategické činnosti, v dovedném využití všech možností k dosažení vítězství.

Útočná činnost sovětských ozbrojených sil tohoto období se vyznačovala velkým rozmachem, rozhodností cílů a zahrnovala několik operací skupin frontů, které se střídaly s malými časovými intervaly a v řadě případů přerůstaly jedna do druhé bez jakýchkoli přestávek. Těsně spojené jediným strategickým zámyslem napomáhaly upevnění úspěchu předcházejících nebo závěrečných operací. Např. v zápětí za viselsko-oderskou i v průběhu východopruské operace prakticky bez přestávky byly uskutečněny východopomořanské a obě slezské operace.

V průběhu Velké vlastenecké války Sovětská armáda tak zvládla a dovedně využívala různých způsobů upevnění úspěchu. Volba jednotlivých úspěchů a efektivnosti byly stanoveny na základě konkrétní situace a především přesného a všestranného vyhodnocení možností a záměrů nepřítele.

V poválečném období zavedení výsledků vědeckotechnického rozvoje do vojenství mělo za následek vznik nových forem a způsobů ozbrojeného zápasu. Byly zdokonaleny již známé a rozpracovány nové způsoby upevnění úspěchu v útočných operacích. Na formování nových názorů v jejich rozvoji měly vliv i lokální války v poválečných letech.

Zvláštní pozornost v tomto směru zasluhuje válka v Koreji (v letech 1950—1953) a ozbrojené konflikty na Blízkém a Středním východě. Přesto, že na začátku i v průběhu prvních operací zasadily protistojící strany poměrně mohutná uskupení vojsk, nebylo útočnou činností dosaženo hlavního cíle, tj. úplného zničení protistojícího nepřítele. Operace měly formu zdoluhavých bojů s následným zastavením činnosti. Výsledkem byla často absolutní ztráta dosaženého úspěchu a strategické iniciativy v jednom z období války.

Zkušenosti z lokálních válek na Blízkém východě svědčí o tom, že spolehlivé upevnění úspěchu útočných operací v současném období závisí především na výsledcích boje k vybojování nadvlády ve vzduchu, účinnosti využití zbraní a bojové techniky, jejich komplexním použití k palebnému ničení, přesné organizaci velení i součinnosti a na morálním stavu vojsk.

Novým popudem k rozvoji názorů na způsoby upevnění úspěchu byl vznik a zdokonalení konvenčních, zvláště vysoce přesných zbraní. V soudobých podmínkách mohou protistojící strany vést úder prakticky do celé hloubky sestavy vojsk. Proto v průběhu útočné operace je nutné být v pohotovosti k tomu, že nepřítel může v krátké době na rozhodujícím směru změnit poměr sil ve svůj prospěch a donutit útočníka přejít k vedení obranné činnosti. **K upevnění dosaženého úspěchu je zapotřebí včas předvídat obsazení výhodných prostorů (čar) a plánovat v těchto prostorech vytvoření rozvinutého systému obrany.** Je velmi důležité dokonale promýšlet jejich ženíní vybudování a organizaci palebného systému. K tomu cflí jsou zpravidla využívány zálohy i druhé sledy s použitím ženíních vojsk a při odražení protiúderu i v období přípravy následujících operací — vojska prvního sledu.

Efektivní prostředky ničení měly za následek i vznik nových **způsobů boje s nebezpečím úderů nepřítele do boků našich vojsk.** Zdrojem možností jejich zmaření nebo neutralizace jsou mohutné palebné úderý dělostřelectva, letectva, bojových vrtulníků a minování nebezpečných směrů na dálku.

Útočné operace jsou charakterizovány rozvíjením bojové činnosti především na jednotlivých směrech, často izolovaných jeden od druhého, a nerovnoměrným tempem postupu vojsk. Proto důležitost opatření k zabezpečení boků jako nejzranitelnějších míst operační sestavy vojsk ještě více vzrostla. Úkol jejich zabezpečení vzniká v podstatě od zahájení operace. S postupem vojsk jsou nutná doplňující úsilí velitelů a štábů svazů k udržení přesné součinnosti uskupení, která útočí na hlavním směru, s vojsky, jež působí na jejich bocích.

Kvalitativní zvrst v rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu umožňuje podstatně zvýšit efektivnost současného působení na nepřítel do celé hloubky jeho operační sestavy na směru možného protiúderu. Způsob zabezpečení boků vytvořením speciálních uskupení vojsk, který se osvědčil v letech války, bude mít uplatnění i v soudobých operacích, zejména při průlomu hluboce členěné obrany. Současně se značně rozšiřuje okruh úkolů, které plní palebné prostředky ve prospěch spolehlivého zničení nepřítele na nebezpečných směrech. Jak při zabezpečování boků, tak při upevňování obsazených prostorů (čar) jsou v prvním pořadí ničeny a umlčovány nejdůležitější objekty nepřítele zvláště: automatizované systémy průzkumu a velení, průzkumné palebné systémy, jaderné zbraně, letectvo a prostředky radioelektronického boje.

I přes přijatá účinná opatření k odražení protiúderu nepřítele a udržení dosažených prostorů (čar) není možné vždy těmito způsoby upevnit úspěch útočné operace v celku. Tak jako ve Velké vlastenecké válce, bude jej dosaženo spolehlivěji vedením nových útočných operací.

Upevnění úspěchu je prakticky nemožné bez vybojování nadvlády ve vzduchu. K tomu může být vedena vzdušná a protivzdušná operace, které se někdy navzájem prolínají. Zkušenosti z operační přípravy potvrzují, že přechod od jedné formy boje k vybojování nadvlády ve vzduchu ke druhé probíhá zpravidla v období zakončování vedené operace a připravované následující útočné operace. Kromě toho jsou v průběhu úspěšné operace řešeny otázky upevnění celkového úspěchu v útoku způsobením rozhodujících ztrát leteckému, raketovému jadernému a protivzdušnému uskupení nepřítele. Tak tomu bylo v letech Velké vlastenecké války na západním a jihozápadním směru v květnu a červnu roku 1943.

Zkušenosti ze cvičení svědčí o tom, že **žádné trvalé upevnění úspěchu není možné, nebude-li sklobeno s bojem s operačními a strategickými zálohami.** Za neefektivnější způsob

plnění tohoto úkolu je možné považovat vzdušnou operaci vedenou k jejich zničení. Značný význam při upevnění úspěchu budou mít také další společné i samostatné operace.

Výrazné zvýšení mobility vojsk umožňuje **využívat k upevnění úspěchu útočných operací operační, operačně taktické a taktické vzdušné výsadky**. Jejich vysazení je účelné uskutečňovat k vytvoření vnější fronty obklíčení, přehrazení komunikací, narušení velení, obsazení důležitých operačních čar a prostorů.

Manévrovací možnosti nepřítele mu umožňují za určitých podmínek přesunout na jeden ze směrů značné síly a rozhodným protiúderem zpomalit náš útok. Abychom za těchto podmínek mohli upevnit dosažený úspěch, je důležité částí hlavních sil způsobit ztráty protiúdernému uskupení nepřítele a bude-li to nutné, přenést své hlavní úsilí na nový směr.

V jednom z období útočné operace nebo při jejím dokončení může být uskutečněno **obklíčení jednotlivých uskupení nepřítele** a jejich rozdělení, nebo i na boku, který se přimyká k těžko dostupnému prostoru. Poválečná praxe operační přípravy potvrzuje zkušenosti z Velké vlastenecké války o nutnosti rozdělení a jejího ničení po částech se současným rozvíjením útoku jako jednoho z důležitých činitelů upevnění dosaženého úspěchu. Široké použití mobilních vojsk jako prostředku hlubokého úderu musí napomáhat izolování obklíčených a blokových uskupení nepřítele a zabezpečit výhodné podmínky k rychlému vytvoření vnitřní a vnější fronty obklíčení a následující jeho zničení v krátké době.

Při upevňování úspěchu a rychlém rozvíjení útoku do hloubky nabývá na zvláštním významu **spolehlivá ochrana a obrana týlu, komunikací a nejdůležitějších operačních objektů** útočících vojsk proti činnosti výsadků, diverzních odřadů a skupin nepřítele.

Zkušenosti z operační přípravy poválečných let umožňují udělat závěr o tom, že se v současné době značně změnil a rozšířil obsah opatření k upevnění úspěchu. Mezi **nové otázky je možné zařadit**:

- přesné a všestranné zhodnocení možností a záměrů nepřítele, včasné zjištění soustředování, přesunů a pohotovosti jeho uskupení k vedení úderů,
- včasné plánování obsazení a upevnění výhodných operačních čar a prostorů,
- předem uskutečněnou a utajenou přípravu vlastních vojsk k odražení úderů nepřítele,
- organizaci a vedení současného palebného ničení jeho protiúderných uskupení na bocích,
- rychlé pronásledování odcházejícího nepřítele a jeho zničení,
- přesné plánování otázek součinnosti vojsk při plnění opatření k upevnění úspěchu a vybojování nadvlády ve vzduchu,
- přechod částí sil nebo hlavními silami do obrany na plánovaných čarách,
- vytvoření spolehlivé protivzdušné, protivrtulníkové, protitankové a protivýsadkové obrany,
- včasné obnovení druhých sledů, strategických a operačních záloh, doplnění ztrát a zásob materiálních prostředků,
- ochranu a obranu týlového prostoru, udržení odolnosti týlových objektů,
- organizaci přesné pořádkové služby,
- dobře organizovanou ochranu vojsk proti zbraním hromadného ničení, odmoření, dezaktivaci a dezinfekci terénu,
- účinnou politickou práci.

Včasné upevnění úspěchu v průběhu útočné operace je možné tehdy, budou-li opatření, která směřují k dosažení tohoto cíle, včas předvídána, důkladně promyšlena a zplánována, i když některá z nich bude nutné upravit. Proto práci velitelů a štábů v této oblasti je nutné chápat jako neustálý tvůrčí proces, který je nerozlučně spojen s hlubokou analýzou činnosti nepřítele a s průběhem rozvíjení operace.